List 31. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. avgusta 1902.

Politični oddelek.

Uspehi obstrukcije.

Ko je bilo zasedanje deželnega zbora vsled obstrukcije katoliških poslancev zaključeno, ne da bi bil mogel deželni zbor potrditi proračun, pisalo se je po katoliških listih in govorilo po katoliških shodih, da je s tem deželi in kmetu storjena velika korist in čitati je bilo celo izjav, v katerih se odobrava, da so katoliški poslanci razbili deželni zbor in onemogočili vsako delovanje.

Teh izjav nismo razumeli in jih tudi danes smatramo samo za izraz politične nevednosti. Kako tudi drugače! Ljudje se vesele, da so oškodovani!

Verjamemo radi, da večina katoliških volilcev niti pojma nima o dolžnostih in pravicah deželnega odbora, ter ne ve, da je deželni odbor samo izvršilni organ deželnega zbora. Deželni odbor nima druge pravice, kakor da stori to, kar deželni zbor sklene, zlasti glede poslovanja z denarjem ima tako vezane roke, da se ne more ganiti.

Katoliški poslanci in katoliški listi razširjajo mnenje, da sme in da mora deželni odbor dovoljevati vse tiste podpore in prispevke za razne naprave, ki jih ljudstvo pričakuje in potrebuje, čeprav jih deželni zbor ni potrdil. To stališče je popolnoma napačno, ter je v nasprotju z veljavnim zakonom.

Oblast deželnega odbora glede porabe deželnih sredstev je jasno določena v posebnem zakonu. Ta zakon je „navod za deželni odbor“ in določa v § 7:

„Deželni odbor oskrbuje navadno gospodarstvo glede deželnega imetja, deželnih zakladov in zavodov, in je pri tem na potrjene proračune vezan tako, da ob lastnem poroštvu v nobeni rubriki ne sme prekoračiti proračunanih izdatkov. Ravno tako se proračunski presežki ali prihranjene svote v posameznih rubrikah brez dovoljenja deželnega zbora ne smejo porabiti za druge namene, nego za kar so bile proračunane. Vender se deželni odbor pooblaščuje, v deželnih zadevah nujne, v proračun ne postavljene izdatke do 1000 gld. v vsakem slučaju posebej dovoljevati in iz deželnih novcev izplačevati, toda deželni odbor mora potrebo in nujnost take izvenredne izdaje opravičiti prihodnjemu deželnemu zboru“.

Tako govori **zakon** in deželni odbor ima dolžnost, da se po tem zakonu ravna, sicer stori hudodelstvo zlorabe uradne oblasti in deželni zbor lahko primora deželne odbornike, da deželi povrnejo iz svojega vse, kar so izdali brez njegovega dovoljenja.

Deželni odbor je sedaj v jako sitnem položaju. Deželni zbor mu je namreč meseca decembra l. l. dovolil, pobirati dosedanje doklade, proračuna pa vsled obstrukcije katoliških poslancev ni mogel skleniti in zato tudi deželni odbor ni opravičen, porabljati deželna sredstva v druge, kakor v redne namene deželne uprave, podpor in prispevkov za investicije pa ne sme dovoljevati.

Deželni odbor tudi spoznava svojo dolžnost in se ravna po zakonu. V torek, dne 22. julija, je imel deželni odbor sklepati o raznih podporah in prispevkih in jih je vse odklonil. Slučaji so naslednji:

1. Za podporo mizarski zadrugi v Št. Vidu je bila v proračun postavljena svota 10.000 kron. Mizarska zadruga potrebuje nujno malih mašin, ker mora pravočasno izvršiti za škofove zavode potrebna mizarska dela. Ker pa deželni zbor rečene podpore ni dovolil, je deželni odbor sklenil, da se mizarski zadrugi nič ne izplača.

2. Planina na Notranjskem je nujno potrebna vodovoda. Upeljano je že vse, kar treba za napravo vodovoda. Tudi pogodba zaradi zgradbe je že sklenjena in bi se lahko vodovod začel takoj graditi. Deželni odbor je že svoj čas obljubil, da plača dežela za to napravo 20 odstotkov vseh stroškov. Ker pa deželni zbor tega ni mogel potrditi, je sklenil deželni odbor, da nič ne izplača za ta vodovod in tudi že sklenjene pogodbe ni odobril. Zgradba vodovoda se je s tem zavlekla vsaj za eno leto, če ne za dlje časa.

3. Za podporo pogorelcem in oškodovancem po ujmah je bila v proračun postavljena svota 16.000 kron. Ker deželni zbor vsled obstrukcije te svote ni odobril, je deželni odbor sklenil, da ne more deliti nobenih podpor.

4. V proračun je bila postavljena svota 20.500 kron za podpore občinam in cestnim odborom. Ker deželni zbor vsled obstrukcije tega zneska ni potrdil, je sklenil deželni odbor, da ne izplača ničesar. Zadolženi cestni odbor v Ribnici bo tega posebno vesel.

5. Za nakup plemenskih bikov je bila postavljena v proračun svota 5200 kron. Ker deželni zbor vsled obstrukcije tega ni mogel potrditi, je deželni odbor sklenil, da se letos biki ne kupijo.

6. Za vodovod v Novi Sušici je bila postavljena v proračun svota 5100 kron. Ker deželni zbor vsled obstrukcije tega zneska ni potrdil, je deželni odbor sklenil, da se ta znesek ne izplača, to se pravi, da se vodovod ne zgradi.

To so sklepi jedne same seje deželnega odbora. Deželni odbor je postopal popolnoma zakonito ker, kakor smo zgoraj pojasnili, nima pravice, dovoljevati take izdatke. In tacih sej bo še dosti.

Tu vidijo sedaj ljudje, kake sadove je rodila obstrukcija katoliških poslancev, tu vidijo, kako škodo so jim storili tisti, katere so poslali v deželni zbor, da bi varovali njihove koristi.

Politični pregled.

Notranji položaj. Minoli teden je bil v Ischlu, kjer se zdaj cesar mudi, kronski svet. Pod cesarjevim predsedstvom so tam zborovali minister zunanjih del grof Goluchowski, cislitvanski ministrski predsednik dr. pl. Körber in ogrski ministrski predsednik Szell. Šlo se je za nagodbo mej Cislitvansko in Ogrsko ter za mejnarodne trgovinske pogodbe. V nasprotju s poročilom neodvisnih listov naznanjajo oficiozni listi, da kronski svet ni bil brez uspeha. V naravi nagodbenega konflikta je ležeče — tako pravijo oficiozni listi — da se nasprotja ne dajo kar hipoma poravnati, vender konstatirajo, da so se ta nasprotja poravnala vsaj deloma in da sta po Ischlski konferenci obe prizadeti vladi porazumljenju bližji, nego sta bili kdaj poprej.

Körberjevo spravljenje. — Ministrski predsednik Körber dela na vseh koncih in krajih sprave. Sprava mej Italijani in Nemci mu je posebno pri srcu, ker bi rad imel v parlamentu Italijane na strani Nemcev, da mu votirajo nagodbo. V ta namen je spravil pred tirolski deželni zbor projekt o avtonomiji Trentina. Poskus se mu sicer ni posrečil, a le zato ne, ker hočejo Italijani, da naj se ladinska Fassa-dolina gospodarski zveže s Tridentom — to se pravi, naj se od Tridenta napravi železnica v to dolino — mej tem, ko hočejo Nemci, naj se ta dolina gospodarski zveže z nemškim delom dežele, naj se zida železnica od Bolcana v Fassa-dolino. „Narodny Listy“ menijo, da ustreže Körber obema strankama in da zgradi obe ti železnici. Na Češkem poskuša Körber pridobiti Čehe za spravo z Nemci. Gre se mu za to, da bi Čehi ne delali Nemcem obstrukcije. Körber hoče, naj se pri spravnih pogajanjih vzemo samo nekatera vprašanja češko-nemškega razpora v pretres, in naj Čehi s koncesijami plačajo Nemcem privoljenje, da se zopet uvede češki notranji uradni jezik. Čehi nočejo o tem ničesar slišati. Tudi na Štajerskem je Körber dosegel malo spravo. Listi trde, da se je potom porazumljenja dosegla rešitev celjskega vprašanja in namigavajo, da se celjska utrakvistična nižja gimnazija premesti iz mesta, a le v predmestje, ter spopolni v popolno gimnazijo.

Deželni zbori so skoro vsi pretrgali svoje zasedanje in šli na poletne počitnice. V štajerskem deželnem zboru je bila volilna reforma pokopana in se bodo letošnje volitve vršile zopet na podlagi starega volilnega reda. V kmetskih občinah se bo torej zopet volilo po volilnih možeh. — Koroški deželni zbor je letos vender dognal volilno reformo. Novi deželni zbor bo štel 44 poslancev. Mesto Celovec je dobilo jednega poslanca več, nova kurija, sestavljena po izgledu 5. kurije pri državnozborskih volitvah, pa bo imela 4 poslance. — V dalmatinskem deželnem zboru je bila letos sprejeta adresa, s katero se zahteva zjedinjenje Dalmacije s Hrvatsko.

Nemiri v Galiciji. — V 17 okrajih so nastali kmetski nemiri, ki zadobivajo prav nevaren značaj. Kmetijski delavci in mali kmetje so začeli štrajkati in nečejo delati na grajščinskih posestvih. V raznih krajih so bili že jako veliki in krvavi izgredi. Vlada je poslala vse polno vojaštva v dotične kraje in je že na stotine ljudi aretovanih.

Bolgarska. — Poroča se, da namerava turški sultan na svoj rojstni dan proglasiti bolgarskega kneza za kralja. Temu se dostavlja, da stori to na željo Rusije. Če se to zgodi, je to nevarno vprašanje srečno rešeno, ne da bi mogle velesile ugovarjati.

Italija je ta teden uprizorila veliko demonstracijo. Poslala je večja brodovja pred Tripolis in v Albanijo v namen, da s tem pokaže svoje aspiracije na te dežele. — V Berolin pojde italijanski kralj že prihodnji mesec.

Francija. Vlada je svoj sklep, zaključiti redovniške šole, z veliko enerižjo izvršila. Večinoma se je to zgodilo lahko, ker se redovništvo ni upiralo. Klerikalna stranka je v Parizu in tudi drugod poskusila provzročiti izgrede in tako ministrsko krizo, a ni mogla ničesar opraviti. Primerile so se pač demonstracije, a brez pomembne.

Iz trgovske in obrtniške zbornice Kranjske.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko je imela dne 25. julija javno plenarno sejo, kateri je predsedoval zbornični predsednik Lenarčič, kot vladni komisar udeležil se je seje vladni svetnik Kulavics, ki je s toplimi besedami pozdravil zbor-

nične člane ter izjavil, da bode delovanje trgovske in obrtniške zbornice vselej rad podpiral.

Prestopivši k dnevnemu redu, naznanil je predsednik, da je zbornica prošnjo tovarnarja Karola Mallyja v Tržiču v zadevi komisijskih skladišč na Ogrskem s priporočilom predložila trgovinskemu ministrstvu. Nadalje je predsednik naznanil, da je poštno in brzojavno ravnateljstvo v Trstu povodom pritožbe tvrdke V. Majdič v Kranju zbornico obvestilo, da bode vlak, ki ob poldvanajstih dopoludne prihaja v Ljubljano, jemal seboj tudi taka pisma, katerih ni odpravil poštni urad, marveč so se na kolodvoru vrgla v poštni nabiralnik. Pri tej priliki nasvetoval zbornični svetnik Luckmann, naj bi zbornica na pristojnem mestu vložila prošnjo, da bi sploh vlak jemal seboj pisma, ki se na kolodvorih mečejo v poštne nabiralnike. Zbornični svetnik Petrič pa je dodatno še predlagal, naj bi se na kolodvoru pobirala pisma res le pet minut pred odhodom vsakega vlaka, ker se nabiralnik navadno vsaj četrt ure pred odhodom vlaka izpraznjuje, vsled česar marsikatero pismo zaostane.

Zbornični tajnik dr. Murnik je poročal o sodelovanju trgovskih in obrtniških zbornic pri obrtni štetvi ter naglašal važnost, katero bi imel prepis štetvenega materijala za posamezne zbornice. Ker pa zbornično osobje tega ogromnega dela poleg obilnega svojega posla ne zmore, najeli naj bi se trije pisarji, ki bi to delo v šestih tednih opravili. Zbornica je nasvetu pritrdila, ter ob jednem dovolila potrebni kredit.

Računski zaključek zbornice za l. 1901, o katerem je temeljito poročal zbornični svetnik Mejač, je bil brez ugovora odobren. Potem pa je zbornični svetnik Rohrman poročal o prošnji občine Jesenice za dovolitev tedenskega sejma vsak torek. Jesenice imajo sedaj približno 7000 prebivalcev, med temi jako mnogo uradniških in delavskih rodbin, katere jako pogrešajo tedenskega sejma za živila. Zbornica je po nasvetu poročevalca sklenila, da se prošnja županstva na Jesenicah s priporočilom predloži c. kr. deželni vladi. Istotako se priporoča prošnja občine Škocijan za pomnožitev letnih in živinskih semnjev ter prošnja občine Preserje za preložitev letnega semnja od 8. na 15. junija vsakega leta.

Zbornični pristav dr. Windischer je poročal o načrtu izvršilne odredbe k zakonu z dne 25. februvarja 1902 o premembi in dopolnitvi obrtnega reda. Po sedanjih določbah obrtnega reda je imetnikom obrtov dovoljeno, da iščejo naročil na blago ne le v kraju svojega stališča, marveč tudi okoli potujoč in sicer tako pri zasebnikih kakor pri obrtnih strankah. Poslužujoč se te pravice narejajo prosilci in producenti hudo konkurenco srednji in mali trgovini ter obrtnikom s tem, da ne obiskujejo le obrtnih strank, ampak se oglašajo tudi direktno po konsumentih. Nastanjenim trgovcem in obrtnikom bode pač vsakdo priznal pravico, računati na odjemalce svojega stanovišča. To je njih naravni delokrog. Prav v tega pa jim posegajo v vedno znatnejši meri veletvrdke in producenti, izpodkopavajoč pri tem temelj eksistenci onim, ki so poklicani, da posredujejo med proizvajalcem in velezaložnikom ter konsumentom. Po vsej državi je zategadelj nastal odpor trgovcev in obrtnikov proti §§ 59. in 60. obrtnega reda, ki dovoljujeta iskati naročil tudi pri privatnih strankah. Plod dolgotrajnih prizadevanj je prememba §§ 59. in 60. obrtnega reda z zakonom z dne 25. februvarja 1902, ki stopi v veljavo sredi septembra letošnjega leta. Lastniki obrtov bodo poslej smeli sami ali po svojih zastopnikih iskati naročil na svoje blago v svojem stajališču ali izven istega le pri strankah, ki potrebujejo blago ponujane vrste v svojem opravilnem obratu. Iskati naročil pri zasebnih strankah je glede špecerijskega, kolonijalnega in materijalnega blaga kratkomalo prepovedano; glede druge vrste blaga je iskati naročil v stajališču samem dopustno, izven stajališča pa dovoljeno le na izrecen pismen poziv, ki se mora glasiti na določeno blago. Trgovinski minister pa je upravičen v oziravrednih slučajih zaslišavši trgovske in obrtniške zbornice in prizadete zadruge dovoliti olajšave za posamezne okraje ali za določeno blago ali za poedine obrte in sicer v tem smislu, da je dopustno iskati naročila tudi brez izrecnega poziva. Poslužujoč se te pravice, sestavilo je trgovinsko ministrstvo seznam onih vrst blaga, za katero naj bi se dovolile olajšave ter pozvale zbornico, da pove svoje mnenje. Zbornica je sklenila, oddati svoje mnenje v tem smislu, da se olajšave omeje na kmetijske stroje, strojne naprave, motorje, stavbne in tehnične potrebščine, šivalne in pisalne stroje, kolesa, klosete in cerkvene utenzilije, glasbene inštrumente.

O naslednjih točkah dnevnega reda je poročal zbornični tajnik dr. Murnik. Kot zbornični zastopnik v centralni komisiji za obrtno šolstvo je bil izvoljen predsednik Lenarčič, kot zastopnik v odboru obrtne nadaljevalne šole na Bledu pa tamošnji trgovec Viljem Repé. V podporo kranjskih udeležnikov tečaja za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah, ki se ima prihodnje leto vršiti na državni obrtni šoli v Gradcu, je dovolila zbornica prispevek 200 kron. Glede prošnje mizarja Frana Vidali v Ljubljani za podelitev koncesije za pokopavanje mrličev je zbornica izrekla svoje mnenje v tem zmislu, da ni lokalne potrebe za novo tako podjetje. O vlogi nekaterih trgovcev in obrtnikov selške doline se bode razpravljalo v prihodnji zbornični seji.

Po končanem dnevnem redu je stavil provizorični predsednik Baumgartner nasvet, naj se za R. Hössigovo knjigo „Tarif-Wegweiser“ dovoli 100 kron podpore ter naj se trgovinsko ministrstvo naprosi, da čim prej napravi telefonsko zvezo med Ljubljano in Trbižem

*

s potrebnimi postajami na Gorenjskem. Oba predloga sta bila sprejeta z dodatnim predlogom, naj bi se naše južne dežele po telefonu zvezale z Ogrsko.

Zbornični svetnik Tönnies je predlagal, naj se finančno ravnateljstvo v Ljubljani naprosi, da c. kr. glavne davkarije ne premesti na Žabjek, kakor se baje namerava, ampak naj jo preloži v središče mesta, ker bi to za stranke, ki imajo tam opraviti, bilo mnogo ugodnejše.

Zbornični svetnik Kregar je pričel čitati dolgo razpravo o razvoju pošte v raznih državah, govoril o vseh mogočih rečeh, ter na ponovno prigovarjanje, naj vender pove, kaj hoče, naposled razodel, da naj se v Ljubljani poštno poslovanje primerno reformira. Predlog se bode postavil na dnevni red prihodnje seje.

Potem je predsednik ob osmih zvečer zaključil javno sejo.

Obrtnijske raznoterosti.

Zakupni razglas. Zaradi zagotovljenja posteljne slame za brambovska bataljona v Ljubljani za dobo od 1. septembra 1902 do konca avgusta 1903 se bode vršila ponudbena razprava dne 29. julija 1902 ob 10. uri dopoludne v računski pisarni (v brambovski vojašnici) v Ljubljani. V navedeni dobi dobaviti bo v osmih rokih skupaj 39.000 *kg* posteljne slame v Ljubljani. Sprejemajo se pismene in ustmene ponudbe. Pismene ponudbe, kolekovane s kolekom za 1 K za vsako polo, naj se vlože v gori navedeni pisarni do 29. julija 1902 do 10. ure dopoludne. Ob isti uri se pa začne tudi javna ustna obravnava ravno tam. Ponudniki morajo predložiti izpričevala o zadostnem premoženju in zmožnosti za prevzetje te kupčije. Ta izpričevala izdaja protokoliranim tvrdkam trgovska in obrtniška zbornica, drugim pa c. k. okrajna glavarstva oziroma mestni magistrat. Izpričevala se morajo vsaj en dan pred razpravo po obrtnijski in trgovski zbornici ali po politični oblasti poslati poveljništvu navedenih bataljonov. Podrobni pogoji in navodila se lahko dobe v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Intendanca c. in kr. 3. voja v Gradcu je uposlala trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani izkaz o prilični potrebščini za zavarovalno dobo 1902/1903 za c. in kr vojsko in c. kr. domobranstvo v oskrbovalnicah v Gradcu, Mariboru, Celovcu, Ljubljani, Trstu, Gorici in Pulju. Dobavati bo: pšenico, rž, oves, kruh, seno, slamo, drva, premog itd. Izkaz je na vpogled v pisarni imenovane zbornice.

Dobavni razpis C. in kr. vojno ministrstvo namerava po javni konkurenci pri malih obrtnikih si zagotoviti za leto 1903 različne potrebščine iz usnja za vojaško upravo. Dobaviti je vsakovrstne čevlje, jermena, tornistre, taške itd. Vsak obrtnik se more sam ali kot ud kake obrtne zadruge udeležiti dobave, vender pa mora v obeh slučajih posredovati pristojna zadruga. Ponudbe je kolekovati s kolekom za 1 krono in najkasneje do 15. septembra l. 1902 do 12. ure dopoludne vložiti pri trgovski in obrtniški zbornici, kjer ponudnik biva, na Kranjskem torej v Ljubljani. Varščine in vzorcev ni treba predložiti. Natančnejši pogoji ponudbeni vzorci in zaznamek predmetov in cen se lahko upogledajo v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Kmetijstvo.

Gojitev lešnikov.

Glasilo „Hrvatsko-slavonskega gospodarskega društva“ v Zagrebu, „Gospodarski list“ ima v svoji 13. letošnji številki zanimiv članek pod gorenjim naslovom, ki zasluži, da njega vsebino tudi naši čitatelji poznajo. Ta članek o „gojitvi lešnikov“ slove tako le:

Med proizvodi, katerih se vsako leto iz inozemstva v našo monarhijo uvaža, zavzema lešnik jedno prvih mest. Denar, ki se za ta pridelek pošilja iz Avstro-Ogerske v inozemstvo, znaša velike svote. Iz tega se da sklepati, da se pri nas gojitvi lešnika oziroma sploh lupinastega sadja ne posvečuje toliko pozornosti, kakor drugemu sadju. Najbolj se to vidi na pošiljatvah, ki o Božiču in Veliki noči dohajajo k nam iz inozemstva, posebno iz Italije in Španije. Iz teh dveh držav pošiljajo v Avstro-Ogersko ogromne množine lešnikov, ki se ne rabijo samo za igračo.

Gojitev lešnikovega grma se pa zanemarja najbolj zaradi tega, ker ljudstvo ne pozna koristi, katerih bi zamoglo imeti od tega sadeža in zategadel je dobro, da se o tem predmetu obširneje spregovori. Lešnikov grm se zadovoljuje z vsakim podnebjem in z vsako zemljo, peto leto potem ko je bil vsajen, pa že začne roditi in donašati lepega sadu, posebno ako se razumno goji. Zares žalostno je, da se to koristno grmovje pri nas po vrednosti ne ceni. Koliko leži puste neporabljene zemlje, ker drugo sadje zaradi nerodovitih tal ne uspeva, a lešnik bi prav dobro obrodil, zatorej naj vsakdo ki le more, prazne puste prostore na svojem vrtu in drugod posadi z lešnikovim grmom.

Najprikladnejši kraj za lešnikov grm pa so obronki bregov in strmine in tudi razna obrežja kotlov in dolin. Tudi tam uspeva, kjer prerašča tla nekoristno grmovje in drevje. Ako se pri tem uvažuje, da ni treba nikakih izvanrednih priprav za branje in razpošiljanje lešnikov in tudi grm sam na sebi ne zahteva posebne gojitve, se mora človek zares čuditi, da lešnik ni bolj razširjen.

Lešnik se goji kot visoko steblo v obliki grma ali špalirja. Pred sajenjem se priporoča rigolanje (prekopavanje) tal od 40—50 centimetrov globoko. Ako se tla zrahljajo in pognoje, bo več in boljšega sadu. Za gojitev v velikem se priporoča oblika grma, dobra pa je tudi oblika špalirja. Razdalja mej grmi bodi po 2 do 2·5 metra, pri špalirju 5 metrov.

Vsakoletno obrezovanje stebla in grma pospešuje plodovitost. Angleži goje lešnik v obliki kotla in ga redno obrezavajo; tudi mu stalno gnoje, zaradi tega dosezajo posebno obilen pridelek. Pri obrezavanju naj se pazi na to, da se odreže pregoste izrastke in se iztrebi suh les. Lešnik vzgojen zraste tudi dokaj vi-

soko. Visoko grmovje bi se smelo priporočati zaradi tega, ker lešnike na nizkem grmovju otroci lože kradejo.

Pomnožuje se lešnik najbolj z grobanjem. Mladiki, ki se pričvrsti k zemlji, pokrije se s prstjo tako, da se vidi iz zemlje samo vrh. Drugo leto že požene grm. Ni pa dobro vzgajati lešnik iz semena ali s spresajenjem s korenino, ker se v tem slučaju dobre vrste pokvarijo. Ako se vodi lešnik v vrste, naj se ga tudi okopava, ker se s tem zemlja zboljša. Od lešnikov poznamo kot dobre posebno tri vrste: zellski, Lambertov in gozdni lešnik.

Zellski lešnik je dobil ime od samostana Zell, kjer ga stalno in mnogo goje. Znan je po kratki lupini, ki sad samo do polovice pokriva.

Te vrste lešnik je dvojen, moški in ženski, prvi je okrogel in drugi podolgast.

Lambertov lešnik se imenuje zaradi tega tako, ker zori o sv. Lambertu.

Tretja vrsta so gozdni lešniki. Ti se odlikujejo po trdi in veliki lupini. Ta lešnik raste divji po gozdih in mejah. Sad je navadno okrogel malokdaj podolgast.

Lešniki se beró, ko so popolnoma zreli. Ko se suše, jih treba po večkrat premešati, da se ne pokvarijo. Iz lešnika se napravlja tudi izvrstno olje, ki je za mnogovrstno porabo. Sicer se ga rabi za razne vrste, testenino in fino pecivo, torto itd. Razni trgovci prav mnogo stržijo za lešnik, ako znajo uporabiti priliko.

Nobenega dvoma ni, da bi se gojitev lešnikov vsakomur dobro izplačala, ako bi imel dovolj dobre volje, da goji ta sad v veliki meri, za kar bi imel priložnost pač vsaki posestnik.

* * *

Mi bi pa zlasti svetovali našim Kraševcem, da se začnejo resno pečati z gojitvijo lešnikov v ogromni meri. Vedno se čujejo tožbe, da Kraševci nimajo nobenih virov dohodkov, zlasti, ker je zamrla trta. Tu pa se jim ponuja samo ob sebi najizdatnejši viri dohodkov. Kras je povprečno zelo prikladen za gojitev lešnikovega grma. Naj bi se Kraševci torej resno oprijeli tega pridelka, ki jim bode donašal tisočake na leto.

Poučni in zabavni del.

Pri studencu.

Na uho mi je bilo ljubko žuborenje, bližal sem se urni planinski vodici. Pleče jo imenuje ljudstvo. Pripovedujejo namreč o ovčjem plečetu. Katero je pred časi glodal kosmati medved tu pri studencu. Pokleknil sem na kamen in srebal iz smrekove skorje studeno pijačo. Nato sem nemarno razpoložil lene svoje ude po mehki travi, ter pričel snivati lepi san: dolce far niente. Popoldansko solnce se je zastonj trudilo prodreti skozi gosto vejevje orjaške bukve, na kateri je zeleno perje skrivnostno šumelo nad menoj. Gost leskov grm mi je zapiral pogled k lahkonogemu studencu, ki mi je peval zibeljčino pesem. Mislil nisem o ničemur in o vsem. Hudomušni duh se mi je podil iz domačih planin v ogrsko pusto, od ondod v ruske stepe in je preskočil, ponudivši se trenutek v mrzli Sibiriji in na visokem Tibetu, v amerikanske prerije. Malomarna fantazija ni mogla nikjer osredotočiti nepokornih mislij.

Žuborenje studenčevo pa me je zazibalo v stanje, ki bi se dalo primerjati z narkozo ali hipnozo. Zadremal bi bil, ne vsled utrujenosti, temveč iz nemarnosti, da me niso prebudile stopinje. Rahko in previdno sem upognil leskove vejice in pokukal zvedavo proti stezici, ki vodi k studencu. Krepko dekle, rudečih lic, visoko podrecana, je nosilo na glavi škaf. Dospevši k vodi, si opere najprej noge, potem pa si umije obraz. Bele rokave si zaviše še višje, in pokaže se bela koža, katere se ne bi sramovala niti nežna gospica. Ni še bila z umivanjem gotova, ko opozori njo in mene peket konjskih podkev. Težka konjska mrha se privali iz gostega bukovja, nerodno stopajoč po ozki stezi in zadevajoč se s podkvami ob korenine in kamne. Za njo stopa čvrst fant v kratkih irhastih hlačah s pisanimi obramnicami.

„No, Jera, ali bo voda za večerjo?“ ogovori prišlec dekleta, sedajoč na pripraven kamen, dočim kobila pridno srebe v se hladno vodo.

„Za večerjo, Miha! Ali ti boš pa kobilo napojil?“ vrne mu Jera vprašanje, ozrvši se zadovoljno nanj.

„Taka je v gorah! Zjutraj se reže trava še dovolj dobro, čez dan se tudi še nekaj suši, in zvečer vedno kaj pomašimo v svisli. A noč ti je nekoliko predolga, če nisi vajen z drugimi vred hoditi spat. — Doma je vse kaj druzega. — Po večerji deneš klobuk po strani na glavo, pa na vasi zaukaš, da se vse krog tebe strese, in hajdi pod okno! Tu v rovtih pa spi cel trop na svislih; če pokličeš jedno, oglasi se jih pet. — Za ponočevanje tukaj ni. — Pod tvojim oknom je že gotovo pognala trava ta čas, kar se parimo v rovtih; treba jo bode na novo teptati. — Koliko let že hodim za tabo?“

„Ti nepridiprav ti, ničvredni!“ huduje se navidezno dekle.

„Če ti nisem všeč, bodem primoran poiskati si drugo, pa še lepšo kakor si ti. Pred tremi leti je bilo, ko sem gnal našo Lisko, ki nam je tole našo guro storila, sem na vodo. — Tamle gori na ovinku sva se srečala, pa takrat nisi bila tako moška, ker nisi še fanta imela. — Vprašal sem te, ali naj pridem k tebi povasovat; takoj si bila zadovoljna in rekla, da imate dovolj močne gavtre. — Prišel sem precej prvi dan, ko smo se vrnili domov, hodil sem celo jesen, celo zimo, celo leto, še eno leto in še eno!“

„Oh, pa takele besede imaš! Ali nisi bil v nedeljo pri pridigi, ko so nam gospod Šimen tako lepo pravili, kako naj se vedemo na planinah?“

„Gospod bi fantovanja za tako hudo ne imeli, ko bi bili sami fant, kakor nas jeden. — E, stara, glej jo, kam sili v grmovje!“ Kobila se vstavi in prične trgati konjsko preslico, ki raste ob vodi.

„Včeraj,“ nadaljuje Miha, „sva ogledovala z očetom tisto smreko, ki stoji za kočo. — Stari so bili kaj dobre volje, ker se nimamo čez vreme nič pritoževati, in kar sami so napeljali govor na ženitev. — V jeseni mi bodo dali čez, sami pa si bodo z materjo vred izgovorili kot in hrano. — Dolga ne bom preveč prevzel, s pošteno doto bi se dal takoj ves poplačati. — Naši zemlji ni razun farovške para daleč na okrog, živino imamo dokaj lepo, hiša in hlev sta skoro nova. Zgoraj samo letos pobeliti, junčka bomo začeli pitati, le mlade nam še manjka. — Kaj rečeš, kam bi šli po njo?“

Nisem se mogel več vzdržati in zavpil sem:

„H Kosmaču po Jero!“

„Marija z Lušarij, Bokalov študent!“

„Ti preklicani skric!“ F. G.

Eugen Onegin.

Med najslavnejša dela velikega ruskega pesnika Puškina moramo šteti njegov roman v verzih „Eugen Onegin“, katerega je napisal 1823—1831. Postal je med Rusi najpopularnejše delo.

Ta roman je služil v podlago libretu isto tako v Rusiji popularne opere Čajkovskega. A ne samo v Rusiji, temveč tudi drugod (n. pr. v Lipsiji, na Dunaju, v Pragi, v Zagrebu) si je stekla ta opera najlaskavejše priznanje.

Prav je torej, da se i Slovenci spoznajo s tem veljavnim ruskim delom. Saj je delo slovanskega duha, ki nam je, itak preveč potujčenim, dvakrat dobro došlo.

Puškin je v Oneginu in v Leuskem, v Tatjani in Olgi stvaril nasprotna si moška, oziroma ženska bitja; z izredno ljubavjo pa je načrtal pesnik Tatjano v najlepših žarkih svoje poezije.

Libreto pridržal je po možnosti dejanje in duh Puškinovega dela, da celo besede in verze, ako in kjer je to bilo mogoče. Seveda je bilo treba mnogo krajšav in nekoliko prememb, da se je mogel epos uporabiti v dramatično obliko. „Lirične scene“ se skromno nazivlje ta tekst, pri katerem ne smemo pozabiti, da je bil pisan za občinstvo, kateremu je bilo Puškinovo delo dobro znano. Tujca torej sem ter tje kaj moti, kar Rusom ni delalo niti najmanjše težkoče.

Prva „slika“ prvega dejanja nas seznani z rodbino Larinovo in s pojavom ljubezni Tatjanine do Onegina; druga slika donese nam grandiozno sceno, kako Tatjana piše Oneginu ljubavno pismo. Tretja slika donese izpoved Oneginovo, ki je ob jednem zavrnitev Tatjane.

Drugo dejanje nam kaže domači ples v hiši Larina, kjer pride do prepira med Oneginom in Leuskim ter do poziva na dvoboj. Ta se nam prikazuje v drugi sliki tega dejanja, po sloviti ariji Leuskega, na pozorišču in skonča s smrtjo Leuskega.

Tretje dejanje nas vede na ples pri knezu Greminu, kateremu se je Tatjana udala. Onegin se vrne v domovino in pride na ta ples. Tu se mu porodi na novo ljubezen do Tatjane, ki se nam razodeva v veliki sceni v drugi sliki tega akta. Vendar zmaga v Tatjani dolžnost in ona zavrne Onegina.

Dasi so te „slike“ med seboj v zelo rahli zvezi, vender so jako srečno izbrane in združene.

Libreto si je zložil glasbenik sam; ne čudimo se torej, da je za glasbo zelo pripravno in efektno izvršen.

Peter Iljič Čajkovski se je porodil 1840 na Uralu, v mestecu Votkinskem, kjer je bil oče rudarski načelnik; pozneje je postal vodja tehnologiškega zavoda v Petrogradu in tu je Peter slušal pravoslovne nauke. A ljubezen do glasbe ga je napotila, da je ustopil v konservatorij, katerega je bil ustanovil A. Rubinstein. Postal je profesor glasbe na konservatoriju v Moskvi, a 1879 odložil to službo in se povsem posvetil glasbi in skladateljstvu. Umrl je 6. novembra 1893 v Petrogradu za kolero.

Mnoga orkestralna dela Čajkovskega se proizvajajo pri koncertih pri nas in v Nemčiji; od mnogih njegovih oper (Vojvoda — Opričnik — Vakula — E. Onegin — Devica Orleanska — Mazepa — Snegulčica) se je razširil Onegin tudi izven Rusije.

E. Onegin se je 1884 uprizoril v Petrogradu z največjim uspehom. Skladatelj jo je zložil 1877, a znana in priljubljena je bila po koncertih. Carju se je tako dopadala ta glasba, da je ukazal, naj se delo uprizori v carski operi. In res je glasba tako melodijozna, instrumentacija tako gracijozna, da se takoj priljubi slušalcu.

A tudi gledalca visoko zadovolji bogata scenerija. Krasne ruske narodne noše, veliki plesni sceni sta zlasti — na velikih odrih — prava paša očem.

Na Dunaju si je ta opera, krasno uprizorjena in proizvedena od najboljših pevcev, stekla najsijajnejši uspeh. — Slovanom neprijazno politično obzorje je pouzročilo, da se je zadnje leto zanemarila, v žalost vseh ljubiteljev istinite umetnosti. Z.

Novice.

— **Osebne vesti.** Deželnosodni nadsvetnik v Gradcu gospod Anton vitez Karnitschnig je imenovan dvornim svetnikom pri najvišjem sodišču na Dunaju; nadsvetnik v

Gradcu gospod dr. Josip vitez Scheuchenstuel pa podpredsednikom višje sodnije istotam.

— **Nova izdaja Prešernovih pesmij** je ravnokar izšla v založbi L. Schwentnerja, knjigotržca v Ljubljani. Novo izdajo je uredil A. Aškerc. Poleg Prešernovih pesmij obsega knjiga tudi pesnikov življenjepis in estetično oceno njegovih umotvorov.

— **Samostojna župnija** je postala dosedanja kapelanija Slap pri Vipavi.

— **Okrajni cestni odbor radovljiški** je sklenil oster protest proti obstrukciji katoliških poslancev v deželnem zboru.

— **Tiskovna pravda.** Državni poslanec dr Ferjančič toži „Slovenca“ zaradi žaljenja na časti. Stvar pride že v prihodnjem zasedanju porotnega sodišča na vrsto.

— **»Gospodarska zveza«.** Ustanovitelj in dosedanji načelnik „Gospodarske zveze“ gosp. dr. Ivan Šusteršič je odstopil. Ta odstop je v zvezi s premembo, ki se zgodi pri „Gospodarski zvezi“ na zahtevanje ministrstva. Le pod pogojem, če se izvrše gotove bistvene premembe pri Zvezi, je ministrstvo dovolilo svojo podporo.

— **Planinske vesti.** „Orožnovo kočo“ na Črni prsti v Bohinju bodo razširili, na Lisci pa je napravilo „Slovensko planinsko društvo“ novo kočo, ki se otvori meseca avgusta.

— **Delo v Bohinjskem predoru** dobro napreduje in je geološka formacija še vedno prav ugodna in od začetka sem malo izpremenjena. Na bohinjski strani so že precej nad 1 *km*, na goriški pa čez 600 *m* daleč v zemlji. Toplota v rovih je normalna, ker niso plasti nad njimi zelo visoke in se pridno prezračuje. Upa se, da bode torej proga Jesenice-Gorica-Trst do določenega časa, t. j. do 1. oktobra 1905. l. gotova in se ta dan izroči že prometu.

— **Na premog bodo raziskavali plasti** v Bohinjski Bistrici, in sicer z ročnim vrtanjem v globočino 200 *m*. Geološka mnenja so sicer različna, želeti pa bi bilo dobrega vspeha.

— **Vipavska železnica** se dogradi do 31. avgusta in se 15 septembra na njej otvori promet.

— **V Šmarju pri Jelšah** bo v nedeljo 3. avgusta velik ljudski shod, na katerem bo govoril tudi dvorni svetnik dr. Ploj.

— **Novo vrsto šolskih tabel** je izumil slovenski mizar Anton Bec na Bregu pri Celju.

— **V Spodnji Polskavi** na Štajerskem so pri občinskih volitvah 22. m. m. Slovenci propadli in imajo v novem občinskem odboru Nemci večino.

— **Celjski župan** gosp. Stieger, ki je deset let županoval v Celju, je odstopil.

— **Suspendiran odvetnik.** Graška odvetniška zbornica je celjskega odvetnika dr. Stepischnegga, tasta razupitega Wolfa, suspendirala za eno leto.

— **»Učiteljski dom« v Celovcu.** Za vsprejem v „Učiteljski dom“ se je oglasilo 25 prosilcev. Odbor jih je vsprejel 7, ki se bodo dali na dobra zasebna stanovanja, dokler društvo ne more sezidati svojega doma, kar se bo najprej ko mogoče pričelo. Sprejetih gojencev je 5 Koroščev in 2 iz Štajerske.

— **Ljudsko štetje v Trstu.** Gospodje na tržaškem magistratu so se zopet izkazali prave mojstre. Dolgo časa niso prišli na dan z zaključkom ljudskega štetja. Vse je bilo radovedno, koliko Slovencev utaje. In res — prekosili so sami sebe. V mestu in v celi okolici so našteli vsega skupaj — 26 000 Slovencev. To je škandal prve vrste.

— **Čedni ljudje.** O tržaških komoristih se izvedo vsak dan lepše stvari. Tako je sedaj razkril „Sole“, da je državni poslanec Leop Mauroner lastnik treh hiš, kjer so nastanjeni gotovi „instituti“, deželni poslanec dr. Venezian pa je njegov administrator.

— **Kavarniški uslužbenci v Trstu** štrajkajo že ves teden. Zahtevajo zvišanje dohodkov. Od februvarja sem so v Trstu štrajki na dnevnem redu.

— **Osmi shod avstrijskih ognjegascev** bo prve dni meseca septembra v Solnogradu.

— **Kaplana so ubili.** Minoli teden so v Makolah na Štajerskem kmetski fantje ubili ondotnega kapelana Antona Mikliča.

— **Ponesrečen samomor.** Mizarski pomočnik Janez Voršič v Mariboru, je te dni skočil v Dravo z namenom, da se usmrti, a voda ga je streznila tako, da je hitro priplaval k bregu.

— **Grozna nesreča.** Dne 12. m. m. opoldne je padel 14letni Ivan Šiberle, pastir v Plešerki, občina Hodiše na Koroškem z visokega javorja 4 metre globoko na spodaj stoječi plot. Kol mu je predrl prsi, da je bil takoj mrtev. Šiberle je bil pristojen v Kranj.

— **Utonil** je v soboto popoludne pri kopanju v Pivki neki vojak 27 pešpolka, kralj Belgijcev, ki je sedaj na vajah v Postojni.

— **Samomor.** V nedeljo se je v Ljubljani zastrupila gospa T. Kompare. Pripeljala se je s svojim soprogom stariše obiskat. Ko je bila v sobi, je rekla soprogu, da naj gre iskat solnčnik, ki ga je pozabila v vozu. Mož jo je res ubogal, a ko je prišel nazaj, je ležala gospa v sobi nezavestna. Popila je strup in vsled tega umrla. Pri sebi je imela tudi nabasan revolver.

— **Veliko poneverjenje.** Minoli teden je nenadoma izginil sodni oficial in jetnišničar na Žabjeku Vinko Šorn. Splošno se je mislilo, da je v hipu duševne zmedenosti zapustil svojo službo, da se pa že zopet vrne. Tako so sodili tudi Šornovi predpostavljenci, ki so bili sploh mnenja, da je Šorn vsled smrti svoje žene postal melanholičen, in sicer tako, da je včasih napravil utis, kakor da ni več zdrave pameti. Sedaj seveda se ve, da je bila ta melanholija — le strah. Šorn se je bal da pridejo na dan njegova poneverjenja. Samo če bi bil avanziral, bi bil mogel prikriti storjene nerednosti. Pred kratkim je izvedel, da ni avanziral, da je postal oskrbnik drug uradnik in v tem trenotku je bilo tudi gotovo, da se poneverjenja razkrijejo, čim nastopi novi oskrbnik svojo službo. Šorn je pobegnil. Kakor rečeno tudi njegovi predpostavljenci niso slutili nič zlega, dokler ni revizija dognala, da je Šorn poneveril okrog 11.000 kron uradnega denarja. Šorn se zdaj policijsko zasleduje.

— **Nesreča.** V ponedeljek se je ubil pod Šambijami pri Trnovem trgovec z lesom, znan z imenom „Črni Jože“ iz Rupe. Splašili so se mu konji, padel je raz voz in se ubil.

— **Umor v Pazinu.** V noči od 21. na 22. m. m. je sedel lovski čuvaj Ivan Uljanić v neki žganjarni v Pazinu. O polnoči je prišel v tisto žganjarno črevljar Ivan Ferenčič, popil čašo žganja, potem pa sunil Uljaniča trikrat z nožem tako, da je mož na mestu umrl. Ferenčič je umoril Uljanića, ker je ta pred nekaj dnevi morilčevega očeta pretepel. Morilec je zbežal, a dobili so ga čez nekaj dni v Žminju.

— **Veliki Dunaj.** Dunajski občinski zastop je nedavno sklenil, da se 12 občin na levem bregu Donave združi z Dunajem. Te dni je nižjeavstrijski deželni zbor razpravljal o tem vprašanju. Vlada je po svojem zastopniku izjavila, da iz gospodarskih ozirov ne more pritrditi načrtu. Država bi imela samo za policijo do 400.000 več stroškov. Glavni pomislek pa je, da Donava na tem kraju ni pravilno uravnana in bode morda treba odpreti Donavi zopet staro strugo. Vlada se načeloma ne upira združenju dotičnih občin z Dunajem najmanj pa občine Florisdorf, le meje je treba prej natančno določiti. Liberalni govorniki so proti združenju. Konečno je večina

vsprejela predlog, naj deželni odbor v dogovoru z vlado prouči vse vprašanje o tem in svoječasno poroča.

— **Mehmed-Beg Kapetanović.** V Sarajevu je umrl od kapi zadet mnogoletni župan Mehmed-Beg Kapetanović. Po okupaciji Bosne mu je poverila avstrijska vlada organizacijo občinskih uradov. Za svoje zasluge je postal vladni svetnik, ter dobil komturni križ Franc-Jožefovega reda ter red železne krone prve vrste. Njegova rodbina je najstarejša in najbogatejša v deželi. Deloval je tudi literarno.

— **Petelina s štirimi nogami** imajo v Egghass Radoč na Ogrskem. Star je tri mesece in stopa po dveh nogah, ostali dve nogi, ki sta krajši, vlači za seboj.

— **Hrvatska tvornica razglednic.** Kako znameniti trgovinski predmet so razglednice, svedoči najbolje to, da je na Hrvatskem tvrdka, ki je v zadnjih 10 mesecih naredila nad 4,000 000 razglednic, od katerih se je en četrt razprodalo na Hrvatskem, ostale pa so romale na Dunaj, London in Pariz. Mesečno pride na Hrvatsko in Slavonijo 3 do 4 milijone razglednic, ki reprezentirajo vrednost do 60.000 kron.

— **Smrten bučelin pik.** Iz Gmundena se poroča, da je grofico Karolino Belcredi, hčer ekscelence grofa Riharda Belcredi, pičila bučela v prst. Prst je kmalu nato začel otekati in pokazala so se znamenja krvnega ostrupljenja. Le hitro poklicani zdravnik preprečil je vsako daljno nevarnost.

— **Ponarejene znamke.** V bolgarskem mestu Sofija so prišli na sled velikanski slepariji. Dobili so namreč tvrdko, ki je kar v velikem ponarejala pismene znamke in jih po svojih agentih razpečavala po deželi. Vso goljufijo je vodil poseben konzorcij, čegar glava je bil stotnik Bukovski, ki je tvrdko tudi preskrbel s potrebnimi stroji. Znamke so bile tako fino ponarejene, da se ne dado ločiti od pravih.

— **Nov prerok!** V Advorće v Slavoniji je vstal nov, 19 let star „prerok“, ki pripoveduje, da ga je angelj zbudil iz spanja in ga peljal v cerkev v Bresin, kjer je dobil kolajno z napisom: „Zadnje potovanje Jezusa“. Ko ga je njegova mati v cerkvi v Požegi ravno zbranemu ljudstvu pokazala, je kar naenkrat izpred oči ljudstva — izginil. Ljudstvo zdaj pričakuje, kdaj da pride obljubljeni prerok.

— **Strašen zločin blazne ženske.** Iz Szoke pri Temešvaru poročajo: 45letna vdova Valerija Muntyana, pridna kmetica, je te dni dopoludne zblaznela Vzela je sekiro, šla v sobo, kjer sta se igrala 4letna hčerka Ana in 7letni sin Pavel, ter oba pobila. Potem je poleg trupel pokleknila in glasno molila. Še le pozno zvečer se je zapazila nesreča. Sosedje so našli vso sobo v krvi, otroka s preklanimi glavami in pri njima na glas molečo žensko. Le s silo so jo odstranili. Brat morilke je uradnik v Pančevu. Blaznico so odvedli v bolnišnico za umobolne.

— **Poštena delitev.** Da se dobi na svetu še sočutnih in poštenih ljudij, ki ne izpodkupujejo eden drugemu obstanka z umazano konkurenco, kaže sledeči slučaj iz Kuncendorfa v okraju Sagan Ondi sta se oba gostilničarja dogovorila, da se bosta vrstila. Eno leto izvršuje prvi gostilničar svoj obrt, drugo leto drugi, ki je med tem časom zaprl svojo gostilno.

— **Ogromen krof.** Iz Steyerja javljajo: Nedavno so tu operirali 64letnega Antona Fischlauerja, ki je imel ogromen krof v obsegu 124 metrov. Fischlauer se je dal že enkrat operirati, toda operacija ni imela nikakega uspeha. Sedaj se je pa vse dobro izvršilo; oteklina, katero so bolniku odrezali, ne tehta nič manj kakor 27 kilogramov. Fischlauer se popolnoma dobro počuti.

— **Mladi odlikovanec** je sin nadvojvode Friderika. Deček je star še le pet let. Odlikovan je od perzijskega šaha s častno svetinjo za hrabrost. Ko je namreč perzijski šah bival v Karlovih Varih, seznanil se je z nadvojvodovim sinom Albrehtom ter bil ž njim mnogo skupaj. Šahu se je dopadlo, da se deček ni bal streljanja, ne konj in je pri vsaki priliki pokazal svojo hrabrost. Sklenil je okrasiti ga s častno svetinjo, kar je tudi storil.

— **Angleži in Buri.** Dne 19. m. m. se je vršil v mestu Žižkovu krvav tepež med Angleži in Buri. Ondotni šolarji so se namreč razdelili v dva sovražna taborja, ki sta se do krvavega spoprijela. Polena in kamenje je padalo na vse strani, da je kmalu kri porudečila zemljo. Ker se je boj poostril do skrajnosti, bila je hitro poklicana policaja, pred katero so se Buri in Angleži složno spustili v beg.

— **Iz prirodine računske knjige.** Naša zemlja prehodi v svojem jedenkratnem diru okoli solnca 934 milijonov kilometrov, toliko kilometrov pota, bi se reklo, stori človek z zemljo vred v jednem letu. Starček, ki je romal z zemljo skupno 100 let skozi večnost, je premeril torej blizu jeden bilijon kilometrov zemskega pota. Človeško srce napravi na leto nekaj čez 36 milijonov udarcev. V vsaki minuti umrje in se obrodi v naši krvi 175 milijonov krvnih zrncev. — Naše telo ima čez 2 milijona potnih luknic v koži ali žlezic; naše truplo ima nadalje čez 200 različnih kosti razne velikosti in oblike in pa čez 500 mišic, kojih vsaka se hrani v krvi in stoji pod vodstvom živčevja.

— **Zmaga proti malariji.** V okolici Rima, zlasti v pokrajini Ostia, divja leto in dan znana huda mrzlica malarija. Vsi poskusi, da bi to strašno bolezen zatrli, so bili zaman, in prebivalstvo tega kraja je bilo tako obupano, da se je trumoma izseljevalo in je vsled tega malo ne izginil ondi človeški sled. Zdravniki so si ubijali glave, ali bi ne bilo mogoče najti kako sredstvo, da se ta grozna mrzlica vsaj prepreči. To bolezen namreč zanašajo strupeni moskiti, katerih je polno v teh krajih; kogar je piknil ta moskit, obolel je na malariji. Konečno se je pa posrečilo profesorju Grassiju v Rimu najti neko sredstvo. To sredstvo obstoji namreč iz neke zmesi solnokislega kinina in citronokislega železa, arzenikove kisline in grenkosolnega ekstrakta. Iz te zmesi je Grassi naredil pilule, katerih more vzeti odraščeni po šest na dan. In glej, to pomaga! Izmed 120 delavcev je 60 uživalo pilule 60 ne, a prvih se malarija ni prijela, dočim je onih 60 obolelo takoj na piku enega moskita.

— **Turški sultan in gledališče.** Turški sultan zelo ljubi gledališke predstave, tem bolj, ker mej istimi nekoliko pozabi vednega strahu, v katerem živi pred izdajalci in zalezovalci, ki mu, kakor si domišljuje, strežejo po življenji. Sultanovo privatno gledališče v Carigradu je ne velika stavba, ter predeljena v dva oddelka, v enem se predstavljajo turške igre, v drugem evropejskem pa so opere in sploh stvari, ki niso zrastle na turških tleh. Umetniki in predstavljalci znešeni so iz vseh delov sveta, toda večinoma so samo možki igralci ter tudi ženske uloge igrajo navadno možki. Sultan je izdal postavo, da vsak gledališki umetnik kakoršne koli stroke, ki pride v Carigrad, mora vsaj enkrat nastopiti na deskah sultanovega gledališča. Glasovitim umetnikom podeli sultan navadno kako odlikovanje, a umetnicam pokloni kako dragoceno darilo. Vzlic temu se tuji umetniki le neradi uklanjajo tej postavi sultanovi, ker oni so vajeni visokih svetlih prostorov, polnih občinstva, v sultanovem gledišču pa je tesno in vse na pol zračno uprav kakor kaka boljša ječa. Tudi gledalce, ki smejo prisostvovati predstavam sultanovega gledališča, bi skoro na prstih obeh rok lahko seštel, kajti razun največjih sultanovih zaupnikov nima vstopa vanj nikdo. Navadno prisostvuje kak princ, kaka princezinja s svojo spremljevalko ter k večjemu kak minister, ako je slučajno v milosti pri sultanu. Sultan sam pa sedi daleč v ozadji, kjer gleda skozi gosto omrežje na oder, a njega nikdo ne vidi. Kadar pade zastor, tedaj pride k umetniku eden ali drugi sultanovih komornikov, da mu v njegovem imenu izreče priznanje v par navadnih frazah. Strogo je zabranjeno tudi časopisom, da kaj poročajo o predstavah v Jildiž-palači, tako se namreč imenuje gledališče. Sploh se po

zapovedi sultanovi o njegovih zabavah in delih ne sme ničesar objavljati. Sultan je ljubitelj glasbe toda za klasično glasbo nima prav nikakega razuma. V svoji mladosti se je učil na glasovirju, a sedaj se ne bavi z njim, pusti se rajše zabavati od drugih.

— **Dvoboj med dvema 14letnima dečkoma.** Te dni se je vršil v mestu Erfurtu na Nemškem pravcati dvoboj med dvema 14letnima smrkovcema. Eden izmed teh dečkov je dobil težko smrtno nevarno rano v prsa!

— **Iz svetovnega mesta.** Iz Berolina se poroča, da so ondi prišli na sled pravcati roparski druhali. Svoje domovanje je imela v nekem zapuščenem zidovju v berolinski okolici, v kateri se je zadnji čas opetovano na najpredrznejši način kradlo, ne da bi se moglo priti dotičnim tatovom na sled. Nekega dne so pa opazili proti večeru tropo sumljivih ljudij, ki je kar naenkrat brez sledu izginila. Ko je policija na tistem mestu preiskala, prišli so do vrat, ki so peljala s pomočjo železnih lestev do roparske luknje, ki je bila zelo čudno opravljena. Tičkov ni bilo več v luknji, pač pa so našli mnogo praznih steklenic in drugih ukradenih stvarij.

— **Moderni telovniki.** Neki trgovec v Charleville na Francoskem je iznašel posebne vrste telovnike, skozi katere ne prodere nobena kroglja in nobeno orožje. Kdor nosi tak telovnik, ta je varen pred vsakim napadom. Iznajditelj imenuje te telovnike „najvažnejšo in najkoristnejšo iznajdbo tega stoletja“ in ga priporoča v svojem prospektu pred vsem za potnike, trgovce, poslance, policaje, žurnaliste, kralje in cesarje! Telovniki stanejo samo 40 kron, se delajo po telesni meri v vseh dolžinah in širinah in se pošiljajo na dom „poštnine prosto“. Trgovec da telovnik tudi na poskušnjo. Kdor hoče kupiti, sme popreje telovnik obleči in za poskušnjo nase streljati! Ako se telovnik ne obnese, vzame nazaj in ga zamenja.

— **Polkovnik Grimm.** Polkovnik Grimm, ki je bil, kakor znano, zaradi vohunstva obsojen na dvanajst let posilnega dela v Sibiriji, je bil te dni odpeljan tje. Bil je uklenjen ter privezan k nekemu drugemu navadnemu hudodelcu, ki so ga peljali v Sibirijo.

— **Parniška katastrofa v Hamburgu.** Kakor se nam podrobneje poroča, ponesrečeni parnik „Primus“ ni bil prekmorsko vozeč, marveč le lokalen izletniški parnik in da se je nesreča predminolo soboto na večer pripetila, kaže baje, da so bili ponesrečeni večinoma židje, ki so s tem praznovali svoj sobotni praznik. Kraj nesreče leži na potu od Kuxhavena do Hamburga — torej še v kanalu Labe in sicer leži Blankenese na levem bregu, na strani Kuxhavena, Nienstedten pa pa na iztoku severnega Labinega rokava blizu Altone. Nesreča je nastala takole: Prevlačni parnik „Hansa“, ki je last Hamburg-Ameriške Linije, zadel je izletniški parnik „Primus“, vračajoči se z izletniki v Hamburg, in ki je pri Blankenese napačno manevriral, oziroma prezgodaj zavil iz južnega vodnega tira na severni tir, — v prostor, kjer so stroji. — Parnik „Hansa“ je poskusil najprvo „Primusa“ z odrinjenjem spraviti do suhega, a naletel je sam na tla. „Primusa“ je odnesla voda kakih 150 *m* od „Hanse“, kjer se je potopil. S pomočjo lestev in vrvi „Hanse“ rešilo se je takoj kakih 50 oseb, kakih 70 oseb zasedlo je „Hansine“ rešilne čolne, ki so bili takoj na vodo spuščeni, nekaj oseb je plavalo na obrežje, nekaj se jih je pa tudi rešilo na parnika „Delphin“ in „Harmonia“, ki sta slučajno priplula mimo, kakor tudi v druge čolne, ki so na grozoviti parnikov pisk „Hanse“ prihiteli od bregov. „Primus“ sam je imel le en rešilen čoln in le za kakih 15 oseb seboj. Posledice kolizije so bile toliko grozneje, ker se je kotel parnika „Primus“ takoj razpočil, ter je bil parnik v teku nekaj sekund poln vode. Število ponesrečencev se je mnogo zmanjšalo, ker se je mnogo izletnikov še našlo; izmed 195 izletnikov so doslej našli 8 mrtvih in le kakih 14 oseb se še pogreša.

— **Edisonov akumulator.** Edison javlja v nekem severoamerikanskem listu, da dela sedaj poskuse z nekim akumulatorjem, ki bode v bodočnosti provzročil velikanski prevrat. Štirje večji poskusi so se mu dobro obnesli. Sedaj poskuša še, ako more akumulator sprejeti elektriko, ki bi zadostovala za 5000 angleških milj.

— **Sramežljiva dama.** V morski kopeli Yormuth se je pritožila neka postarana devica pri mestnem poglavarstvu, da se neki gospod redno vsako jutro uprav pod njenimi okni koplje. Poglavarstvo je na to zaprosilo mladega gospoda, naj se koplje nekaj kilometrov dalje, da se stara devica ne bo imela več vzroka sramovati in pohujševati. Dotičnik je ubogal toda stara devica se zopet pritoži: „Gospod si je sicer res izbral oddaljenejše kopališče, toda morem ga še vedno videti z daljnogledom“. Nato pa je poglavarstno gospodično poučilo, naj zre s svojim daljnogledom na nebo, pa ne bo videla kopajočega gospoda.

— **Zrakoplov »Melin«.** Stanley Spencer, po rodu Angež, je pred kratkim poskušal svoj zrakoplov „Melin“. Dotični poskusi so se mu radi ugodnega vetra prav dobro obnesli. Obakrat se je dvignil v zrak pri znani londonski kristalni palači. Zrakoplov se je dvigal, in padel brez vsakih težkoč in je vsem zahtevam izumitelja ustregel.

— **Nove vrste slamnike** upeljali so letošnje poletje v Ameriki. Zovejo se panama slamniki in so napravljeni iz neke vrste perja, ki raste na Columbiji. Pravi pristni panama slamnik stane od 1000—2000 kron, ponarejeni pa seveda več kot polovico manj. Da so te vrste slamniki tako dragi, povzročuje delo, katero traja včasih cel mesec, da se splete pristni panama slamnik, kateri mora imeti prožnost in mehkoto, da se ga potegne lahko skozi prstan. Ponarejeni pa se razlikujejo ravno v tem, da ne posedujejo one prožnosti, temuč se dado zviti samo toliko, da se jih lahko brez škode stlači v žep. Da si „pristne“ napravijo samo bogataši, to vedo tudi ondotni časnikarji, ki vestno zasledujejo in poročajo svojim čitateljem o ceni slamnika tega ali onega amerikanskega velikaša.

— **Jedilnice v tramvaju** napravijo si v kratkem v Ameriki. Američan namreč jako štedi s svojim časom. Med potjo, ko se pelja v svojo trgovino ali delavnico, čita in puši, sedaj pa so si zmislili, da bi zajutrkovali tudi lahko med vožnjo, da bi ne bilo treba časa muditi zastonj. Na gotovih postajah bo tramvaj naložil zajutrek ali kosilo, ter kedor bode želel, jedel bode mej potjo.

— **Največji kresovi.** Vsa večja angleška mesta so pripravila kresove, ki bi se zažgali na dan kronanja angleškega kralja. Te dni so pa dotične kresove zažgali na čast ravnokar ozdravljenemu kralju Edvardu. Tako so v mestu Ulverston zažgali kres, ki ni meril nič manj kakor 65 čevljev na dolgost in ki je obsegal 4000 centov lesa. Še večji je bil oni kres pri Kodnoju, ki je sestojal iz 2500 bukovih tramov, 2060 centov druzega lesa, 200 centov vejevja in 440 centov olja in smole. Mesto Withehaven je dalo narediti celo 120 čevljev visok stolp, čegar temelj je meril 155 čevljev. Stolp je bil iz bičevja spleten in je bil napolnjen s 16.000 centi lesa, ki so namočili s 1000 galonami petroleja in z ravno toliko smole. Na dano znamenje se je ta stolp zažgal s pomočjo električne baterije.

— **Z avtomobilom iz Pariza v Kijev.** Ta teden je prišel v Lvov znani knez Galicin s svojim avtomobilom, s katerim misli narediti pot iz Pariza v Kijev. Po majhni reperaturi se je odpeljal proti ruskemu mestu Kijevu.

— **Mir v južni Afriki.** Angleško časopisje je poročalo, da so se udali Buri z veseljem ter da so radi odložili orožje, ker so bili vojne zelo naveličani. Iz Durbana pa poročajo, da Buri v Merebank dolgo niso verjeli, da je mir sklenjen, ko pa se je vest potrdila, so bili hudo razočarani in žalostni, da so bile vse žrtve zaman. Angleški listi so trdili, da je bil

Schalk Burger v vseh koncentracijskih taboriščih sprejet z navdušenjem; resnica pa je, da ga je morala ščititi policija, sicer bi ga bili Buri pobili. Burske žene so ga psovale, klele, mu grozile s palicami ter ga zapodile. Tudi v raznih taborih Burov so se primerili prizori, o katerih so morali angleški listi molčati. Gotovo je, da je mnogo Burov danes z mirom nezadovoljnih.

— **Dvojno uporabljanje poštne dopisnice.** Marsikedo, ko se poslužuje dopisnice, bi želel, da ista obseza še enkrat toliko prostora, da bi se dalo še to in ono napisati. Temu zadovoljiti ni tako težko, ako se ima na razpolago dve barvi črnila. Recimo na primer, dopisnica se napiše vprvo z rudečim črnilom, ko se ta posuši, vzeti je zeleno ali kakoršno koli barve črnilo in z istim piše se zopet po celi dopisnici brez ozira na prejšnjo pisavo. Iz tega nastane na prvi pogled vse skupaj mešanica črk, katera bi se pravilno le težko čitale. S pomočjo stekla pa enake barve kakor sta črnila, da se pisava prav dobro ločiti. Skozi rudeče namreč videli bodemo samo one črke, ki niso bile z rudečim črnilom pisane in ko smo prečitali iste, vzamemo steklo v barvi druge pisave in skozi isto bodemo videli samo črke, ki so rudeče. Vsaktera barva stekla zakrije namreč črke, ki so pisane z isto barvo.

— **Zgodovina dežnika.** Sredi 17. stoletja je prišel neki podjeten trgovec na idejo, posojevati vseučiliščnikom v Oksfordu sedanjim dežnikom nekoliko podobne priprave. S tem jim je hotel pripomoči, da so lahko hodili poslušat predavanja tudi pri največji plohi. Začetkom so se smejali dežnikom, a ker so jih nosili samo študentje, so jim še odpustili. Dolgo časa se ni nobeden drugi pokazal na cesto z dežnikom, dokler ni neki Hanway prvi prišel na cesto ž njim. — Hanway je bil dalje časa v Kini in je videl, da se ondi rabi dežnik ne le proti dežju, ampak tudi proti solnčnim žarkom. A komaj se je prikazal na cesto, takoj ga je obsula velika množica, ki je začela delati na njegov račun razne neslane dovtipe. Imenovali so ga „prismojenega“. A izkušeni Hanway se ni brigal za predsodke svojega časa in je dosledno nosil dežnik, četudi je bilo lepo vreme. Ko so se ljudje naveličali delati dovtipe, pričeli so premišljevati, da ima vender ubogi Hanway prav, in začeli so nositi dežnike. Tako je Hanvay prodrl s svojim dežnikom. Hanway je nosil dežnik vsak dan do svoje smrti. Iz Angleškega se je dežnik razširil tudi na kontinent.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 26. julija t. l.: 62, 3, 84 34, 70.
V Trstu dne 26. julija t. l.: 26, 44, 59, 64, 69.
V Pragi dne 30. julija t. l.: 58, 39, 83, 79, 36

Tržne cene.

V Ljubljani dne 1. avgusta 1902. Pšenica K 10 — h, rž K 7·— h, ječmen K 7 — h, oves K 8·— h, ajda K 6 50 h, proso K 6·— h, turšica K 6 30 h, leča K 12·— h, fižol K 7·— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Vizitnice
priporoča
J. Blasnik-ova tiskarna v Ljubljani.

17

Da se zamore ceni bazarski ali tržni robi v okom priti, me je ena največjih švicarskih tovarn za ure pooblastila tako dolgo, da je kaj zaloge, kot reklamo, žepne ure prav fino izdelane skoraj **zastonj** prodajati. (11—15)

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

gld. 2·10 nikelnasta anker-remont. žepna ura s posrebernjeno francosko verižico in tokom.

gld. 4·20 prava srebrna remont. ura s posrebrnjeno amor. žepno verižico in tokom.

gld. 4·70 prava srebrna remont. ura za dame s posrebrnjeno angleško verižico in tokom.

gld. 11·— prava 14karat zlata remont. žepna ura v lepi baržunasti škatulji in elegantno verižico.

Za vsako uro se jamči 3 leta.

Nepovoljne se zamenja ali denar nazaj pošlje, torej brez rizike. — Tem enaka naznanila so ponarejena. — Pošilja se proti gotovini ali po povzetju.

E. Holzer
tovarniška zaloga ur in zlatnine na debelo.
Založnik avstrijske c. kr. uradniške zveze itd.
Krakovo, Stradom 18.
Avstrijsko.
Ilustrovani ceniki zastonj in franko.
Agentje se sprejmejo.

Odgovorni urednik **Rajko Pirkovič.** — Tisk in založba **J. Blasnikovi nasledniki.**